

Катедра „Финанси“

АВТОРЕФЕРАТ

**„Пазар на труда и заетост на населението в
съвременната икономика на Украйна“**

**за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по
докторска програма „Финанси, застраховане и осигуряване“ в
професионално направление 3. 8. Икономика**

Докторант:

Лисюк Олександра

Научен ръководител:

проф., д.ик.н. Игор Геннадийович Бритченко

СОФИЯ

2021г.

Дисертационният труд на тема „Пазар на труда и заетост на населението в съвременната икономика на Украйна“ се състои от 142 страници, в т.ч. въведение, три глави, заключение, използвана литература, списъци на използваните съкращения, на графиките и таблиците. В изложението са представени графики, 9 таблици и 3 схеми. Библиографията съдържа 92 източника, (включително книги, статии, периодични и непериодични статистически и други публикации, доклади и достъпни в интернет източници) от които 89 на украински език и 3 на английски език. Представени са 13 публикации.

Защитата на дисертационния труд ще се състои на 2021 г. от часа в зала на Висшето училище по застраховане и финанси (ВУЗФ) на заседание на Научното жури, назначено със заповед на Ректора на ВУЗФ. Материалите по защитата са на разположение на заинтересованите лица в

Обща характеристика на работата

Актуалност на темата. Структурните промени на пазара на труда са обусловени от трансформацията на обществените и икономическите отношения в съвременния глобализиран свят. Засиленият ръст на конкуренцията, развитието на икономиката на знанието, информационните технологии, промените в компонентите и формите на труда изискват актуализиране на системата за регулиране на пазара на труда. За украинския пазар са от значение и вътрешните компоненти на социално-икономическата нестабилност, свързани с наличието на социално напрежение в обществото на фона на спад в жизнения стандарт, влошаване на условията на заетост, териториални и професионално-квалификационни диспропорции между предлагането и търсене на пазара на труда, влошаване на ситуацията на местните пазари на труда. Като цяло общественото търсене на ефективни решения в областта на регулирането на заетостта е високо, тъй като очакванията на населението за подобряване на благосъстоянието и качеството на живот са свързани с реализирането на правото на достоен труд. Сред инструментите за регулиране на пазара на труда най-перспективни са тези, които отчитат обективното влияние на глобалните тенденции и са насочени към повишаване на иновативната заетост, предприемаческа активност на населението, осигуряване на балансиран пазар за образователни услуги на пазара на труда, повишаване на конкурентоспособността на специалистите и разширяване на броя на достойните работни места.

Развитието и регулирането на заетостта е предмет на изследвания на много учени. В същото време, в условията на нови предизвикателства въпросите за функционирането, регулирането и развитието на пазара на труда остават актуални и изискват разработването на нови инструменти и методи, както и оценка на тяхната ефективност.

Дисертацията е в съответствие с темата на дисертацията, в рамките на която е извършено комплексно систематично проучване на състоянието, тенденциите и регионалните особености на регулирането на пазара на труда в

Украйна, обобщени са насоките на регулиране на пазара на труда в условията на трансформацията на структурата на заетостта.

Връзка на работата с научни програми, планове, теми:

Материалите на дисертационната работа са компонент на: държавно и регионално фундаментално изследване на пазара на труда в Украйна, където авторът разглежда особеностите на внедряването на стратегически насоки за развитие на пазара на труда; научно-изследователски работи на катедра „Финанси“, в рамките на която е посочен механизмът на регулиране на пазара на труда.

Цел и задачи на проучването. Целта на дисертацията е да подобри научните и методологическите разпоредби и да разработи практически препоръки за регулиране на пазара на труда в условията на трансформацията на структурата на заетостта.

В съответствие с целта в работата бяха поставени и решени следните задачи:

- да се обобщят теоретичните основи и разпоредби за регулиране на пазара на труда и да подобри теоретико-методологичния подход към неговото проучване;

- да се систематизират особеностите на трансформационните промени в съвременната структура на заетостта;

- да се определят общите тенденции и регионалните особености на регулирането на пазара на труда в Украйна, както и характера на трансформационните промени в структурата на заетостта;

- да се анализират нуждите на младите специалисти, свързани със сферата на професионалното самоопределяне и нивото на тяхната готовност за активни промени;

- да се усъвършенства механизма за регулиране на пазара на труда в Украйна в условията на трансформацията на структурата на заетостта;

- да се предложи модел за развитие на социалното предприемачество като една от насоките на държавното регулиране на пазара на труда;

- да се обоснове целесъобразността и перспективите за развитие на иновативен труд, както и неговото влияние върху икономиката на страната като цяло;

- да се предложи научно-методическо осигуряване за разработването на стратегия за развитие на пазара на труда.

Обект на проучването са процесите на функциониране, регулиране и развитие на пазара на труда.

Предмет на изследването са теоретични, научно-методически и практически аспекти на регулирането на пазара на труда в условията на трансформацията на структурата на заетостта.

Ограничение на проучването. Ограничението на параметрите на дипломната работа е изброено както във времеви, така и в географски аспекти.

1. Проучването е ограничено само от пазара на труда на една държава - Украйна. Пазарите на труда в други страни от ЕС, Северна Америка, Южна Америка, Азия, Африка не са проучени. Също така такива категории като пазара на стоки и услуги, инвестиционния пазар, пазара на недвижими имоти, фондовия пазар, кредитния и финансов пазар, пазара на земя и пазара на ценни книжа не са проучвани.

2. Работата е ограничена до периода 2009-2019 г. и е свързана с промени на пазара на труда в резултат на реформи, военни действия в Източна Украйна и промени в трудовото законодателство. Състоянието на пазара на труда от 1991 до 2008 г. не е проучено.

В проучването са използвани статистически ресурси, както и резултатите от проучване на украински и чуждестранни учени.

Предложеното проучване е вариант на регионалното сравнение на тематични проучвания, въпреки че е извършено въз основа на обширни сборници от материали, модели и данни по региони и категории.

Това означава, че в дисертацията сравнението на показателите за текущото състояние на пазара на труда, както и движението на средства в

резултат на промени на пазара на труда, трябва да даде резултати за формирането на ново научно мнение.

Методи на проучване. Теоретичната и методологична основа на дисертацията е научната работа на местни и чуждестранни учени по икономическа теория, икономика на труда, управление, управление на персонала. За решаване на поставените задачи са използвани следните методи на проучване на икономически явления и процеси: методи за теоретично обобщение, сравнение, анализ и синтез, индукция и дедукция - за определяне на същността и компонентите на понятията „регулиране на пазара на труда“ , "трансформация на структурата на заетостта"; метод на структурен и логически анализ - за изграждане на логиката и структурата на изследването; метод за системен анализ - за подобряване на посоката на регулиране на пазара на труда; монографичен метод - за определяне на показатели и показатели за функционирането, регулирането и развитието на пазара на труда; методи за статистически анализ - за оценка на показатели, характеризиращи текущото състояние на пазара на труда и трансформационни промени в структурата на заетостта.

Информационната база на изследването са законодателни и регулаторни документи на Украйна, официални материали и документи на международни организации за регулиране на пазара на труда и осигуряване на заетост, официални издания на Държавната служба по статистика на Украйна, тематични издания и справочници, материали на научни и практически конференции, периодични издания, както и резултати собствени социално-икономически изследвания.

Научната новост на получените резултати е в задълбочаването на теоретичните и методологическите позиции и разработването на научно-практически препоръки за регулиране на пазара на труда в контекста на трансформацията на структурата на заетостта.

Основните научни резултати са следните:

За първи път:

Предложена е идеята за развитие на иновативен труд като една от перспективните области на държавното регулиране на пазара на труда, определени са групи субекти на пазара на труда, принципа на рационалност и гъвкавост, както и неговото въздействие върху други сфери и икономиката на Украйна като цяло.

Усъвършенствано:

Механизмът за регулиране на пазара на труда в Украйна, който, за разлика от съществуващите, предлага набор от инструменти за интегрирано държавно и пазарно влияние върху пазара на труда (регулаторни, административно-организационни, финансово-икономически и мотивационни инструменти), систематизира действия за регулиране на пазара на труда в областите на регулиране (иновативни, институционални и инвестиционни), техните целеви направления, които могат да увеличат вероятността от получаване на положителен ефект от внедряването на механизма на макрониво, микро нива и нано нива на управление, сред които:

постигане на професионално-квалификационен баланс и осигуряване на високо ниво на конкурентоспособност на населението на пазара на труда;

научно-методическото осигуряване на разработването на стратегия за развитие на пазара на труда, отчитайки особеностите на регулирането на местните пазари, има потенциала да конкретизира организационните цели и да взема стратегически решения, които могат да запазят конкурентните предимства на регионите и да осигурят развитието на националния пазар на труда въз основа на заложената възможност за използване като универсален за регионите;

теоретичен и методологичен подход към проучването на проблемите на регулирането на пазара на труда, чиято специфика е следната: систематизиране на особеностите на неговото регулиране на всички нива, групиране на фактори на влияние; определяне на система от показатели за развитието на пазара на труда, което дава възможност да се оцени нивото на неговото развитие и направление на регулиране;

Доразвити са:

модел за развитие на социалното предприемачество като една от перспективните области на държавното регулиране на пазара на труда, който се основава на принципа на таргетиране - подбор на група субекти на пазара на труда (хора, които по някаква причина нямат възможност да се конкурират при равни условия на пазара на труда), принципът на рационалност и гъвкавост - организация на дейностите в условията на адаптивност и социален характер на предприятието за осигуряване на ефективно използване на човешките ресурси;

институционално и организационно-информационно осигуряване на средносрочно прогнозиране на професионално-квалификационната структура на заетостта въз основа на анализа на перспективни потребности от кадри в икономиката и социалната сфера на регионално ниво чрез преразпределяне на ефективните функции на централните по заетостта и създаване на подходящо звено в съответното подразделение, което ще осигурява диалог на социалните партньори за балансиране на търсенето и предлагането на регионалните пазари на труда;

Практическото значение на получените резултати е, че основните разпоредби и заключения, изложени в дисертацията, са сведени до нивото на методологични разработки и практически препоръки, чието внедряване ще допринесе за реализацията на предложените насоки за регулиране на пазара на труда в Украйна в условията на трансформацията на структурата на заетостта.

Личен принос на кандидата. Дисертационната работа е самостоятелно извършена научен труд, в който са изложени разработките на автора на теоретични, научно-методически и практически разпоредби относно създаването на механизъм за регулиране на пазара на труда в Украйна в условията на трансформацията на структурата на заетостта, както и тъй като се залага разработването на концептуални подходи за формиране на стратегия за ефективно функциониране на пазара на труда. Научните

положения, заключения и препоръки, които се представят за защита, са получени лично от автора. От научните трудове, публикувани в съавторство, в дисертацията се изследват само тези идеи, които са резултат от собственото проучване на кандидата.

Апробация на резултатите от дисертацията. Основните положения, заключения и препоръки на дисертацията бяха представени и одобрени на международни и украински научно-практически конференции: „Съвременна демографска ситуация в Украйна и начините за подобряването ѝ“ (гр. Киев, 2015 г.), „Фактори за формирането на пазара на труда“ (гр. Львов, 2016 г.), „Организационно-икономически механизъм за регулиране на пазара на труда“ (гр. Одеса, 2016 г.), „Предприемаческата дейност като инструмент за формиране на пазара на труда“ (гр. Днепър, 2015 г.), „Джендърни аспекти на заетостта и безработицата в съвременните икономически условия на предприемачеството в Украйна“ (гр. Виница, 2013 г.), „Регулиране на пазара на труда в Украйна“ (гр. София, 2019 г.), „The Features of Ukrainian Labour Market“ (гр. Пржеворск, 2019 г.).

Публикации: Основните резултати от дисертационната работа са отразени в 12 научни трудове, 5 от тях в научни професионални издания, 2 статии в научни периодични издания на други страни, 1 от които е включен в международната наукометрична база, 7 публикации - на базата на материали от научно-практическа конференция.

Структура и обеми на работата. Дисертацията се състои от увод, три раздела, изводи и списък на използваните ресурси. Общият обем на дипломната работа е 135 страници.

Основна същност на дипломната работа

В първия раздел „Теоретично-методологични основи на формирането на пазара на труда“ се изследват теоретичните основи и характеристики на същността на пазара на труда, неговите компоненти и функции, разкриват се глобалните детерминанти на неговото развитие, изследва се

институционалната основа на интеграцията на пазара на труда в икономиката на страната като цяло.

В хода на проучването бяха анализирани теоретичните резултати от проблемите на регулирането на пазара на труда и бяха систематизирани особеностите на неговото регулиране на всички нива. В работата се анализира системата от индикатори за развитието на пазара на труда, както и показатели за ефективността на неговото регулиране (проучване на броя на икономически активното население, търсенето и предлагането на пазара на труда, заплатите, безработното население), които могат да бъдат анализирани въз основа на статистически данни, които създават условия за количествена оценка на текущото състояние, тенденции, както и особеностите на пазара на труда и определянето на посоките на неговото регулиране.

Извършен е анализ на съвременните дефиниции и характеристики на пазара на труда, който е основа за определяне на основните фактори за влияние върху неговото регулиране, класифицирани в такива групи: социална, икономическа, политическо-правна, производствена и институционална. Факторите на влияние върху регулирането на пазара на труда са систематизирани: по характер на влияние, сфера на влияние, ниво на управление. Обобщеното определение на теоретичните твърдения и методи е компонент на предложения теоретичен и методологичен подход към изследването на проблемите на регулирането на пазара на труда. Също така са проучени основните модели на пазара с подробна характеристика на всеки от тях.



Рис. 1.2 Основни модели на пазара на труда

Анализиран и уточнен е категориалният апарат на изследването, базиран на разширяване на понятията „пазар“, „пазар на труда“, „трансформация на структурата на заетостта“, за разлика от съществуващите по-рано дефиниции, както и структурни елементи, в т.ч. промени в параметрите на заетостта на населението, видоизменение и изостряне на конкуренцията, появата и разширяването на нови форми на заетост,

търсенето на иновативна заетост, увеличаване на заетостта в сектора на услугите, повишаване нивото на мобилност на икономически активното население, нови пожелания в системата на ценностите и интересите на младите специалисти; и също така обосновано съдържание на етапите на трансформация на заетостта, определяно от комбинацията и степента на проява на изброените параметри.

Извършеният теоретичен анализ на съдържанието на трансформационните промени в съвременната структура на заетостта дава възможност да се систематизират и определят най-типичните черти, характеризиращи съвременната сфера на заетост: засилена глобална конкуренция; спад в дела на производствения сектор и бърз растеж на сектора на услугите; структурни промени в процеса на преход от сферата на материалното производство към сферата на производство на нематериални знания; увеличаване на броя на високотехнологичните индустрии, произход на новите технологии и промени в организацията на производството; увеличаване на търсенето на висококвалифицирани и добре обучени специалисти, които създават висок иновативен потенциал, както и разработването на нови нестандартни форми на заетост.

Във втория раздел е извършен анализ на състоянието, тенденциите и регионалните особености на регулирането на пазара на труда в Украйна дава възможност да се направят следните заключения:

Въз основа на оценката на актуалното състояние на труда и трансформационните промени в структурата на заетостта беше изследвано, че проблемът в Украйна е значителна професионално-квалификационен, както и количествен дисбаланс на пазара на труда. Основните форми на проява на дисбаланс са структурни диспропорции в националната икономика, промяна в джендърната структура на икономически активното население, липсата на механизъм за осигуряване на пазар за определени професии. Последицата от дисбаланса между търсенето и предлагането на пазара на труда може да се проследи при наличие на принудителна непълно

заетост, намаляване на производителността на труда, едновременно разпространение на структурна и технологична безработица, увеличаване на рисковете от социално изключване в сферата на труда за уязвими групи от работещото население и високи показатели за натовареност на свободно място.

По време на анализа на данните беше установено, че понастоящем в Украйна има доста трудна ситуация на пазара на труда, която също е повлияна от действията, които се извършват в източната част на страната, както и в автономната република Крим: демографски загуби, разрушена инфраструктура, влошаване на психологическото и физическото състояние на населението, мащабни вътрешни и външни миграционни движения, икономически спад и изостряне на рисковете от безработица, заплахата от загуба на индустриалния сектор на икономиката. В условията на активиране на процеса на принудително вътрешно преместване регионалните пазари на труда се сблъскаха с проблема за появата на нова категория граждани, които се нуждаят от работа - принудителни преселници, с които Държавната служба по заетостта се сблъсква за първи път.

Извършен е анализ на демографските фактори, които формират пазара на труда. От 2010 г. до 2019 г. динамиката на населението на Украйна е намаляла от 45 962,9 хил. души на 41 902,4, което е 4 060,5 хил. души при отрицателна тенденция, причинена както от естествено намаляване на населението, така и от бързо ниво на миграция. В същото време има значителен разрыв между градското и селското население. Например, през 2010г. броят на градското население е бил 31 524,8 хиляди души, а на селското население - 14 438,1 хиляди души, което е разлика от 7 086,7 хиляди души. В продължение на 10 години тази разлика се е увеличила до 8 376,2 хиляди души, което показва увеличение на нивото на урбанизация на населението.

Въз основа на изследването на регионалните особености, миграционното движение на населението беше анализирано към януари 2019

г. Най-високите показатели на отток на населението са в такива области, като Донецка и Луганска, което е причинено от военния конфликт, както и индустриалната криза в региона. В същото време най-високите показатели на прираст на населението се наблюдават в Киевска област (82 231 хил.), Одеска (81 063 хил.), Харковска (473 хил.), Полтавска (334 хил.) области, гр. Киев (314 хил.).

За да се получи по-пълна и точна информация за текущото състояние и да се оцени ефективността на развитието на пазара на труда в Украйна, нивото на безработица беше допълнително изследвано от 2010-2019 г., тъй като броят на населението намалява от 45 778,5 на 41 904 хил. души, броят на икономически активното население също намалява от 20 220,7 на 17 381,8 хил. души и заетото население от 18 436,5 хил. души през 2010 г. на 15 894,9 през 2019 г., което в процентно изражение намалява от 8,8% на 8,6% . Освен това през този период се наблюдава както спад в нивото на безработица през 2013 г., така и бърз ръст през периода 2014-2017 г. Причината за този ръст е политическата криза, избухването на военни действия в областите Донецк и Луганск, както и анексията на Автономна република Крим. В същото време броят на регистрираните безработни е намалял от 452,1 на 338,2 хиляди души.

За по-съществено разбиране на финансовите потоци в украинската икономика беше анализирано влиянието на миграцията, по-специално динамиката на обема на частните парични преводи към Украйна, както и най-популярните дестинации сред мигрантите, откъдето са извършвани парични преводи. През 2010г. украинските мигранти са превели 5862 хиляди долара, част от които са под формата на заплати 3373 хиляди долара чрез частни преводи 2489 хиляди долара, както и чрез кореспондентски сметки на банки 2959 хиляди долара. В продължение на 10 години тези показания са се увеличили на места няколко пъти. Например, през 2019г. броят на частните парични преводи е 8996 хил., което е почти три пъти повече от 2010 г. Също така почти всички финансови показатели за всеки вид трансфер също са се

увеличили, което общо е 12 017, което е над 2 пъти повече. Анализирайки страните, от които са извършени парични преводи, през 2011г. най-голямата част от паричните преводи са направени от Руската Федерация (1988 хиляди долара), САЩ (613 хиляди долара), Германия (423 хиляди долара), Италия (325 хиляди долара). През 2019г. най-голям брой парични преводи са извършени от Полша (3686 хил. долара), Чехия (1113 хил. долара), САЩ (984 хил. долара), Обединеното кралство (601 хил. долара).

Ниво на безработица в Украйна 2010-2019 гг. [4].

(брой население в хил.)

– Табл. 2.2

	Общо население	Икономически-активно население	Заето население	Безработно население	Ниво на безработица	Регистрирани безработни
2010	45778,5	20220,7	18436,5	1784,2	8,8%	452,1
2011	45633,6	20247,9	18516,2	1731,7	8,6%	505,3
2012	45553,0	20393,5	18736,9	1656,6	8,1%	467,7
2013	45426,2	20478,2	18901,8	1576,4	7,7%	487,6
2014	42928,9	19035,2	17188,1	1847,1	9,7%	458,6
2015	42760,5	17396,0	15742,0	1654,0	9,5%	461,1
2016	42584,5	17303,6	15626,1	1677,5	9,7%	407,2
2017	42386,4	17193,2	15495,9	1697,3	9,9%	352,5
2018	42153,2	17296,2	15718,5	1577,6	9,1%	341,7
2019	41902,4	17381,8	15894,9	1486,9	8,6%	338,2

Табл. 2.3 – Динамика на обема на частните парични преводи към Украйна

Показатели	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Постъпили общо:	5862	7019	7526	8537	6489	6959	7535	9287	11111	12017
От тях:										
-чрез кор. сметки на банки	2959	3252	3278	3293	2410	2005	2145	2591	3420	3812
- чрез международни платежни системи	2126	2804	3213	4084	3190	2331	2345	2247	2255	2228
- по неформални канали	777	963	1035	1160	889	2623	3045	4449	5436	5977
в това число:										
Заплати	3373	4022	4619	5652	4318	4116	4794	6292	2182	8996
Частни трансфери	2489	2997	2907	2885	2171	2843	2741	2995	779	3021
- от лица, които работят в чужбина повече от година	1560	1890	1749	1531	1165	1013	906	996	212	941
- други частни трансфери	929	1107	1158	1354	1006	1830	1835	1999	567	2080

Раздел 3 обобщава теоретичните и приложните резултати от извършеното проучване, което формира основата за обосноваване на нови подходи за решаване на въпроса за усъвършенстване на насоките на регулиране на пазара на труда.

Въз основа на проучването беше предложен механизъм за усъвършенстване на пазара на труда в Украйна, чиято цел е да се постигне професионално-квалификационен баланс, да се осигури високо ниво на конкурентоспособност на населението на пазара на труда, да се осигурят качествени параметри на търсене и предлагане на пазара на труда, осигуряване на качествени параметри на търсенето и предлагането на пазара на труда, формиране на структурно балансирана сфера на заетост. Позитивните ефекти от реализацията на предложения механизъм са: осигуряване на балансиран пазар на труда, оптимизиране на съдържанието и

обемите на подготовка на кадрите, оптимизиране на нуждите на предприятията от кадри, повишаване на ефективността на планирането на човешките ресурси, рационален избор на посоката на професионалната подготовка, формиране на култура на инвестиране от населението в собственото им образователно и професионално развитие.

С цел подобряване на държавната политика за регулиране на пазара на труда беше предложен модел за развитие на социалното предприемачество, който разкрива целите, принципите, критериите, компонентите за положителните ефекти от развитието на социалното предприемачество и е основата за осигуряване по-ефективно използване на съществуващите ресурси за решаване на социални и обществени проблеми в Украйна, а също така създава условия за намаляване на натоварването на регионалните пазари на труда в аспекта на намаляването на броя на безработните, което е актуално в съвременните условия. Реализацията на предложения модел изисква следното: разработване на съответна регулаторна рамка за развитие на социални предприятия, въвеждане на програми за професионално обучение на населението, включително безработни, на основите на социалното предприемачество и използването на специални кредитни програми за привличане на финансови средства за стартиране развитието на социално предприятие.

Обосновани са предложенията за развитие на иновативен труд, с оглед нуждите на икономиката и социалната сфера от квалифицирани кадри чрез преобразуване на формите на труд в по-прогресивни. Предложени са идеи за ръст и развитие на иновационния труд в Украйна и са изброени възможните предимства от извършването на тези действия. В зависимост от приемането и одобрението на тези предложения на държавно ниво, методите за прогнозиране на пазара на труда, които отговарят на нуждите на икономиката, регионалните центрове трябва да променят управленските решения въз основа на цялостни аналитични дейности, насочени към

създаване на информационно осигуряване и реализация на програми за заетост.

Предложено е научно-методическо осигуряване на разработване на стратегии за развитие на пазара на труда, което включва обосноваване на компонентите на следващите етапи на формиране на управленски решения: етап на анализ на състоянията, тенденциите и регионалните особености на регулиране на пазара на труда; аналитичен етап, отчитащ идентифицирането на проблемите и определянето на сравнителните предимства на текущото състояние на пазара на труда; етапи от формирането на стратегическа визия и приоритети за развитие, задачи и действия. Предоставеното методическо осигуряване може да насочи разработването на стратегия за развитие на регионално ниво, което разширява възможностите за неговото използване.

Изводи.

Дисертацията изследва теоретичното, научно-методическото решение на научна задача, свързана с развитието на системата за управление и развитието на пазара на труда на базата на човешки ресурси в нестабилна среда. Това дава възможност да се формулират редица заключения от научно-практически характер, отразяващи резултатите от решаването на основните задачи, в съответствие с поставените цели:

1. Изследвани са теоретично-методическите основи на развитието на пазара на труда, което дава възможност да се тази категория разглежда като система от обществени отношения, свързани с набирането и предлагането на труд, включително неговото закупуване и продажба. Като икономическо пространство пазарът на труда може да бъде обобщен като сфера на заетостта, в която купувачите и продавачите на труд си взаимодействат. Освен това, като механизъм, пазарът на труда осигурява съгласуване на цената и условията на труд между работодателите и наеманите служители, а също така регулира търсенето и предлагането на работна ръка.

2. Обобщение на теоретичните твърдения за регулирането на пазара на труда дава възможност за разработване на теоретично-методологичния подход към неговото изследване, който се основава на предложените индикатори за развитие на пазара на труда, някои основни компоненти на влияние и тяхното класифициране в следните групи: социални, икономически, политическо-правни, производствени и институционални. Използването на методологичен подход дава възможност да се оцени нивото на развитие на пазара на труда и направлението на неговото регулиране.

3. Систематизирани са особеностите на трансформационните промени в съвременната структура на заетостта, характеризиращи се с произхода на новите ѝ форми и видове, промени в регулирането на колективното договаряне. Определено е, че новите технологии и промените в организацията на производството са ключовите компоненти, водещи до промени в областта на трудовите отношения и разпространението на нови форми на заетост. Промените в структурата и формите на заетост влияят на ценностната система на съвременния служител, както и задълбочават диференциацията на пазара на труда.

4. Въз основа на оценката беше установено, че в Украйна все още е проблем значителният професионално-квалификационен дисбаланс на пазара на труда. Изложените проучвания доказват, че основните причини за този дисбаланс са структурните диспропорции в националната икономика, промените в полово-възрастовата структура на населението и липсата на механизъм за осигуряване на бъдещите поколения в определени професии. Формите на проява на дисбаланса между търсенето и предлагането на пазара на труда могат да бъдат проследени в наличието на принудителна непълна заетост, значителна част от неформалната заетост, едновременното разпространение на структурна и технологична безработица, увеличаване на рисковете от социално разтрогване в сферата на труда за по-малко защитените слоеве на трудоспособното население и високи нива на натоварване върху свободно работно място.

5. Определени са и са систематизирани нуждите на младите хора, свързани със сферата на професионалното самоопределение и формирането на индивидуални образователни и професионални траектории чрез усъвършенстване на индивидуалните образователно-професионални определения чрез подобряване на методическите препоръки за провеждане на периодичен мониторинг на регионално ниво, чиято цел е да обоснове управленските решения за балансиране на професионално-квалификационната структура на заетостта. Някои тенденции показват недостатъчна възможност за осигуряване на иновативно развитие на икономиката, тъй като значителна част от населението все още е заета на нископродуктивни работни места, което няма много благоприятен ефект върху подобряването на благосъстоянието и не осигурява достатъчен потенциал за развитие на макро ниво.

6. Предлага се механизъм за регулиране на пазара на труда в Украйна в условията на трансформацията на структурата на заетостта, в рамките на които се определят инструментите на интегрирано държавно и пазарно влияние, систематизират се основните направления на регулиране и са определени позитивните ефекти от внедряването на механизъм, който влияе върху осигуряването на баланс на пазара на труда, оптимизацията на компонентите и обема на подготовка на кадрите, повишаването на нивото на заетост в аспекта на благоприятното влияние на професионално-квалификационния баланс върху пазара на труда.

7. Предлага се модел за развитие на социалното предприемачество като перспективно направление на държавно регулиране на пазара на труда, което е качествено нова форма за организиране на дейността на предприятията в Украйна, насочена към използване на нестандартни подходи за решаване на социални проблеми, и е основата за осигуряване на надлежно ниво на регулаторната рамка и стратегия за развитие на социалното предприемачество, държавната подкрепа и създаване на условия за нарастване на мащаба на такива дейности, внедряване на сертифициране на

дейности за социално предприемачество, както и прилагането на практиката на предоставяне на безвъзмездни средства от бюджета, заеми и финансиране на индивидуални социално ориентирани програми.

8. Обосновано е предложение за развитие и подкрепа на иновативния труд с прогнозиране на бъдещи предимства за развитието на други сфери и икономиката на Украйна като цяло. Анализира се спецификата на работата на специалисти по иновативен труд, както и особеностите на тяхната работа.

9. В зависимост от приемането и одобряването на държавно ниво на методиката за прогнозиране на пазара на труда в съответствие с потребностите на икономиката, регионалните центрове следва да изградят обосновани управленски решения, основани на комплексни аналитични и експертни дейности, насочени към създаване на информационно осигуряване на програмите за развитие.

Списък на публикуваните трудове по темата на дисертацията

Научни трудове, в които са публикувани основните научни резултати от дисертацията:

Списък на публикациите в научни издания:

1. Лысюк О.С. Проблемы, особенности и перспективы развития рынка труда в Украине/ Научный вестник херсонского государственного университета -№13, 2015г. – с.107

2. Лысюк О.С. Демографические основы формирования сельского рынка труда/ Научный вестник ужгородского национального университета. Международные экономические отношения и мировое хозяйство. - №4 – 2015г.-с.30

3. Лысюк О.С. Особенности регионального рынка труда Винницкого региона/ Ученые записки университета «Крок»/ Серия «Экономика». – К.2015- с.27

4. Lysiuk O., Britchenko I. The influence of migration on the financial circulation in the economy of Ukraine/ Journal of Scientific Papers VUZF Review/ - Vol. 5 (4), 2020 – p.9-14

5. Lysiuk O., Britchenko I. Social Entrepreneurship as an Instrument of Development of Small and Medium Entrepreneurship in Ukraine / Journal of Scientific Papers VUZF Review/ - Vol. 6 (1), 2021 – p.38-48

Научні статії в списання, індексовані от Web of Science:

6. Lysiuk O.S. Employment of population as a basic of economic development of country/Baltic Journal of Economic Studies/ - 2015.-p.126

Монографії:

7. Kaflevska S., Lysiuk O. The current state of development of agricultural enterprises of Vinnytsya region/Economic system development trends: the experience of countries of Eastern Europe and prospects of Ukraine (Izdevieciba Baltija publishing) – Riga 2018

8. Lysiuk O. The features of Ukrainian labor market/ Organizational – economic mechanism of management innovative development of economic entities. – Przeworsk, 2019

Научно-практически конференції:

9. Кафлевская С.Г., Лысюк О.С. Гендерные аспекты занятости и безработицы в современных экономических условиях ведения хозяйственной деятельности в Украине/ Трансформационная динамика развития агропромышленного производства/ Сборник материалов Международной научно- практической конференции / Винница : ВНАУ, 2013

10. Лысюк О.С. Организационно – экономический механизм регулирования рынка труда/ Современные концепции управления экономическим развитием страны: Сборник тезисов научных работ участников Всеукраинская научно - практической конференции (г. Одесса 22-23 января 2016г.) /ОГО «Центр экономических исследований и развития». – В 2 –х частях. – О. : ЦЭИР, 2016. – Ч.2. – 144с.

11. Лысюк О.С. Факторы формирования рынка труда/ Ресурсный потенциал регионов Украины: состояние и направления развития: материалы Международной научно - практической конференции (Львов, 29-30 января 2016 года) / ООО «Львовская экономическая фундація ». – Львов: В 2-х частях. – Львов: ЛЭФ, 2016. – Ч.1. – 136 с.

12. Лысюк О.С. Современная демографическая ситуация в Украине и пути ее улучшения/ Развитие экономической системы в контексте международного сотрудничества/ Международная научно-практическая конференция для студентов, аспирантов и молодых ученых (Киев, 21-22 августа 2015г)

13. Лысюк О.С. Предпринимательская деятельность как инструмент формирования рынка труда/Научные достижения на пути к усовершенствованию экономики Украины/Международная научно-практическая конференция - Днепропетровск, 7-8 августа 2015г.